

Naslov članka/Article:

Z MAJHNIMI KORAKI SPREMINJAMO SVET

Small Steps Change Our World

Avtor/Author:

Sonja Serec

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 4-5/2024, letnik 55

ISSN 0350 -5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Sonja Serec

Vrtec Beltinci

Z MAJHNIMI KORAKI SPREMINJAMO SVET

Small Steps Change Our World

IZVLEČEK

Kot vzgojni kader imamo velik vpliv na otrokov odnos do narave in sočloveka. Če ga pravilno usmerimo, lahko dosežemo zelo pomembne in vidne spremembe. Vključenost Vrtca Beltinci v nacionalni projekt PCV je razkrila številne pomanjkljivosti in vrzeli, a tudi prednosti in napredek našega vrtca na področju trajnostnega razvoja. S pomočjo načrtovanih dejavnosti smo pri otrocih razvijali večjo ozaveščenost o pomenu trajnostnega razvoja, sodelovanja in medsebojnih odnosov, skrbi za zdravje, gibanja, varovanja narave in samooskrbe. Izveden je bil Festival za okolje s šestimi različnimi dogodki, ki so bili vezani na trajnostno mobilnost, zdravo prehrano, duševno zdravje, splošno zdravje, eko dan za okolje in na koncu še skupno srečanje kot povzetek vsega usvojenega in narejenega.

Ključne besede: trajnostni razvoj, podnebne spremembe, vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj

ABSTRACT

Educators can profoundly shape children's attitudes towards nature and fellow humans. By steering them right, we can make a substantial and noticeable difference. The Beltinci Kindergarten's participation in the national Climate Goals in Education initiative has exposed some weaknesses and inconsistencies of our kindergarten. However, it also highlighted its strengths and progress in sustainable development. We raised children's awareness of the necessity of sustainable development, collaboration and interdependence, health care, exercise, environmental protection, and self-sufficiency through the scheduled activities. The Festival for the Environment took place with six events related to sustainable mobility, healthy eating, mental health, general health, an Eco Day for the Environment, and a joint follow-up meeting to summarise what had been learned and done.

Keywords: sustainable development, climate change, education for sustainable development

UVOD

Vzgoja in izobraževanje v vrtčevskem okolju imata pomembno vlogo pri uveljavljanju, reševanju, pripravljanju na izzive, bogatenju in opolnomočenju življenja nasploh. Starši, ki svojega otroka zaupajo vzgojiteljem v vrtcu, se zavedajo, da se bo dinamika vsakdana družine spremenila. Vrtec Beltinci, ki ima vpisanih 256 otrok, od tega nekaj otrok iz romskih družin in drugih narodnosti, se nahaja na obrobju vasi Beltinci. Vas, ki ima z več kot 2400 prebivalci vse značilnosti manjšega mesta, ima obenem bogato naravno danost, kar tudi kolektiv v vrtcu s pridom izkoristi vsak dan. Peš lahko skupaj z otroki prehodimo večji del vasi, ki je vpeta v kar velik del kulturnega in družbenega dogajanja. Imamo možnost uživati na polju, v gozdu, parku, športnem centru, a sočasno biti v stiku tudi z industrijsko cono, gradom, kulturnim domom. Smo mesto v malem, ki neprestano stremi k napredku, reševanju izzivov in boljšemu ter lepšemu življenju. Kljub temu da smo na vasi ter se sočasno razvijamo, pa se zavedamo vpliva podnebnih sprememb in pomena trajnostnega vedenja.

Trajnostni razvoj je prepoznan kot stalen proces družbenih sprememb, ki omogoča kakovostno življenje sedanjih generacij in ohranjanje enakih življenjskih možnosti za prihodnje generacije. Danes je trajnostni razvoj splošno

prepoznan kot način izboljšanja življenjskih možnosti za posameznika, za dosego družbene blaginje in gospodarske rasti, združljive z okoljskimi možnostmi (Torkar, 2010). Spremembe občutimo tudi v vrtcu in se zavedamo, da vsaka sprememba vpliva na delovanje in miselni razvoj otrok. Pomembno je, da otrokom pokažemo pot in jih naučimo kritičnega razmišljanja, da jih seznanimo z današnjim modernim časom, še toliko bolj pomembni pa so čuječnost, trajnostnost in človek sam. Cilj je vzgojiti človeka, ki mu bo mar za sočloveka, naravo in predvsem za samega sebe, kajti šele takrat se bodo osnovne življenjske vrednote razvijale v pravo smer. Vsak posameznik se mora začeti zavedati, da je v pomemben del narave. Tako imamo že nekaj let prioriteto nalogo v vrtcu naravnano na trajnostnost, saj želimo, da to ne bo več sprememba, ki jo želimo doseči, ampak stalnica, praksa, ki je.

Tudi Bela knjiga (2011) poudarja, da mora načelo trajnostnega oziroma vzdržnega razvoja človeške družbe, ki zadeva človeka in njegov položaj na Zemlji, postati eno ključnih načel vzgoje in izobraževanja v Sloveniji in ga je treba v vzgojo in izobraževanje vključevati kot specifično, samostojno in jasno prepoznavno načelo tako na ravni koncepta kot prakse, saj trajnostni razvoj zahteva spremembo paradig v znanju in vrednotah.

Sodelovanje v projektu

Ta miselnost nas je vodila pri doseganju in uresničevanju ciljev v vzgojno-izobraževalnem delu našega vrtca. Vključitev v projekt Podnebni cilji in vsebine v vzgoji in izobraževanju (v nadaljevanju PCV) je v prvi vrsti pomenila pregled dosedanjega dela vrtca. Ugotovili smo, da je bil naš zavod zelo naravnani k trajnostnemu razvoju že pred vključitvijo v projekt, da smo v veliki meri sledili ciljem Agende 2030. Cilj trajnostnega razvoja 4 Agende 2030 in njegov podcilj 4.7 je namreč eden izmed ključnih ciljev trajnostnega razvoja, ki pravi, da je do leta 2030 treba poskrbeti, da bodo vsi učenci pridobili znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja, tudi z izobraževanjem o trajnostnem razvoju in trajnostnem načinu življenja, človekovih pravicah, enakosti spolov, spodbujanju kulture miru in nenasilja, državljanstvu sveta ter spoštovanju kulturne raznolikosti in prispevka kulture k trajnostnemu razvoju. Otroke tako že nekaj let z različnimi dejavnostmi spodbujamo k spoštovanju sebe, sočloveka in narave ter obenem spodbujamo in dopuščamo drugačnost, edinstvenost in individualnost. Veliko ciljev dosežemo z aktivno vključenostjo v projekta Eko vrtci in Gozdna pedagogika.

Kljub temu se nam je porajalo vprašanje, kaj še lahko naredimo, da bo naš prispevek k okolju še večji. Izkazalo se je, da je potrebna aktivna povezava z občino, lokalno skupnostjo oz. različnimi društvi, zavodi. Odziv vseh zunanjih partnerjev je bil pozitiven in s polno mero pripravljenosti za sodelovanje so podprli naše ideje ter željo po povezovanju. Ovedli smo se, da svoje dejavnosti in cilje moramo realizirati v večji meri skupaj z lokalnim prebivalstvom, saj je pomembnost vsake družine ravno v uveljavljanju in spoštovanju lokalnega okolja. Tako smo prek otrok vplivali na njihove starše v upanju, da bodo potem ti z zavedanjem in spoštovanjem delovali enako v svojem lokalnem okolju. Odločili smo se, da bomo priredili t. i. »Festival za okolje«, ki je zajemal šest različnih dogodkov, ki so bili vezani na trajnostno mobilnost, zdravo prehrano, duševno zdravje, splošno zdravje, eko dan za okolje in na koncu še skupno srečanje kot povzetek vsega usvojenega in narejenega.

»FESTIVAL ZA OKOLJE«

S trajnostno mobilnostjo smo otroke ozaveščali in jih spodbujali k rešitvam, ki vplivajo na naše zdravje in ekološko ozaveščenost. Tako je »Jesenski dan brez avtomobila« sovpadal z vseslovenskim dnevom brez avtomobila, vendar smo ga v naši enoti dopolnili in dodatno popestrili. K sodelovanju smo povabili tako Občino Beltinci kot lokalno skupnost in lokalna športna društva. Za občinske delavce, ki so v službo prišli z nemotorizirano obliko prevoza, smo pripravili napise, ki so jih obesili na vidno mesto. Pripravili smo jim medalje, ki so si jih nadeli. Prav tako smo medalje nadeli otrokom, ki so prišli ta dan v vrtec peš ali s kolesom. Pred vrtcem smo pripravili jutranji poligon, ki so ga skupaj s starši premagovali, kasneje pa so nas obiskala različna športna društva, ki so nam popestrila dan s športnimi delavnicami in predstavitvami različnih športov. Ob svetovnem dnevu joge za otroke smo pripravili »Dan za pravilno jogo in meditacijo«. Čisto vsi oddelki so se vključili in sodelovali pri tehniki sproščanja, vizualiziranja in razgibavanja. Poudarili smo pomen duševnega zdravja za naše splošno zdravje in telo. Ob svetovnem dnevu zdravja smo imeli tudi v vrtcu »Dan za zdravje«. V okviru tega smo se pogovarjali o pomenu zdravja in bolezni, kako lahko vplivamo na naše zdravje in zakaj je to potrebno. Tudi ta dan smo posvetili nemotorizirani obliki prihoda v vrtec in jutranjemu poligonu, pa tudi predstavitvi športnice. Obiskala nas je teniška igralka Andreja Klepač, ki je otrokom predstavila tenis, predvsem pa vlogo športnika in vlogo zdravja in gibanja za življenje.

Dan zdrave prehrane smo obeležili ob svetovnem dnevu zdrave hrane, ko smo otrokom predstavili prehranjevalno piramido in jim pripravili različne delavnice, ki so bile vezane na zdravo prehrano (izdelovanje napitkov, sadnih nabodal, čiščenja lešnikov, orehov ...). Nekateri otroci so v tem sklopu prvič v vrtcu poskusili določeno sadje, za kar smo zelo hvaležni in veseli, da je ravno nam v vrtcu uspelo, da smo jih s spodbudo in motivacijo pripeljali do pokušanja in uživanja nečesa novega.

Ob dnevu Zemlje smo izvedli »Eko dan« in v okviru tega kar »Eko mesec«, saj smo se v tem času resnično poglobili

► SLIKA 1: Jesenski dan brez avtomobila v sodelovanju z lokalnimi društvi (Foto: Sonja Serec)

► SLIKA 2: Obisk teniške igralka Andreje Klepač (Foto: Sonja Serec)

► SLIKA 3: Delavnica zdrave prehrane (Foto: Sonja Serec)

► SLIKA 4: Pravljična joga in meditacija (Foto: Sonja Serec)

v varčevanje z vodo, energijo, ločevanje odpadkov, čiščenjem okolice, zasaditvijo gredic, zelenjave. Obiskali smo tudi regionalno središče Cerop Puconci, kjer smo si ogledali predelavo in ločevanje odpadkov. Obiskali smo lokalni zavod ZRIRAP, kjer smo si ogledali ekološko in permakulturno vrtnarjenje. Zasadili smo si tudi zelišča, ki so jih otroci odnesli v domačo skrb in uporabo. Za zaključek našega festivala smo načrtovali družinsko srečanje, kjer smo priredili boljši sejem igrač. Pripravili pa smo tudi različne eko delavnice, gibalnice, kjer so otroci skupaj s starši premagovali in se podajali v reševanje različnih izzivov, iger ter ustvarjanja.

Naš festival je bil v celoti realiziran in tudi zelo dobro sprejet. Sprejet s strani staršev, lokalnih organizacij kakor tudi s strani strokovnih delavcev. Nekaj je bilo pomislov, kako se bomo lotili uresničevanja načrtovanega, vendar smo v našem vrtcu vsi skupaj zelo trajnostno naravnani in neprestano usmerjeni k razvoju in napredku, zato ni bilo večjih izzivov. Strokovni delavci se namreč zavedamo, da se moramo vsakodnevno izobraževati in si razvijati kompetence, ki pripomorejo k osebnemu napredku kakor tudi napredku in razvoju otrok, ki obiskujejo naš vrtec.

Čeprav so nekatere dejavnosti v našem vrtcu že tradicionalne, smo jih ob tej priložnosti prevetrili in dodali nove vsebine, poglobilo se je tudi sodelovanje med nami strokovnimi delavci, lokalno skupnostjo in družinami otrok.

Prišli smo do zaključka, da je treba lokalno prebivalstvo bolj spodbuditi k trajnostnemu načinu razmišljanja in življenja. V mislih smo imeli, da bi prek otrok vplivali na vse preostale prebivalce. Prepričani smo, da je otrokom treba vsebine približati na njihov najboljši, zabavnejši način, saj si le ko so aktivni udeleženci, bolj zapomnijo, dojamajo in jih tako tudi lažje sprejmejo in vzamejo za svoje. Verjamemo, da so lahko mladi motor sprememb na bolje, gonilna sila podpore razvoju ter prispevajo k miru in varnosti, če so opremljeni s potrebnimi veščinami in odprti za priložnosti, da lahko izkoristijo svoj potencial. Mlade je treba spodbujati in opolnomočiti, da sodelujejo pri prenosu trajnostno razvojnih agend v lokalno, nacionalno in regionalno okolje. Imajo pomembno vlogo pri njihovem spremljanju, pregledu in izvajanju ter tudi pri pozivanju k odgovornosti, saj so: kritični misleci, po-

budniki sprememb, inovatorji, komunikatorji in voditelji (Subotić Levanič, 2022).

Tako smo lokalno skupnost nagovorili prek treh obveščevalnih tabel, ki smo jih postavili na javno mesto. Skupaj z otroki smo mesečno na table predstavljali različno vsebino v kontekstu »Ali ste vedeli«, ki se je nanašala na zdravje, vrtnarjenje, trajnostno mobilnost in še kaj.

► SLIKA 5: Obveščevalna tabla v lokalnem okolju (Foto: Sonja Serec)

V sklopu tega smo se tudi dogovorili, da bomo iz vseh teh napotkov ter nasvetov naredili brošuro za vsa gospodinjstva v občini.

KAJ SMO PRIDOBILI S PROJEKTOM

V okviru projekta PCV smo naredili ogromno, a je še veliko idej, ki jih želimo realizirati. Le-te bomo lahko uspešno izpeljali le, če bomo imeli o tej tematiki dovolj ustreznega znanja. Izobraževanje strokovnega kadra je prioriteta in nuja, saj le na podlagi tega lahko rastemo, se razvijamo in nudimo otrokom, ki prihajajo v naše vrtce, največ. Namen izobraževanja o trajnostnosti je učečim se zagotoviti kompetence za trajnostnost, da bi lahko razmislili o trajnostnosti in jo sprejeli v vsakdanjem življenju v vlogi učečih se, potrošnikov, proizvajalcev, strokovnjakov, aktivistov, oblikovalcev politike, sosedov, delodajalcev, učiteljev in izvajalcev usposabljanja, organizacij, skupnosti in družbe na splošno. Na tak način bi bili opremljeni z znanjem, spretnostmi in odnosi, s pomočjo katerih postanemo nosilci sprememb ter posamično in skupaj prispevamo k oblikovanju prihodnosti v okviru omejitev planeta (GreenComp, 2022).

V obeh projektih smo se tako seznanili z novimi kompetencami, kompetencami, ki pomembno vplivajo na trajnostnost nas strokovnih delavcev, otrok in celotne populacije. Čeprav na začetku projekta še nismo spoznali kompetenc za trajnostnost, smo ugotovili, da smo načrtovali v pravi smeri, saj smo upoštevali vse vidike le-teh. Ob koncu projekta lahko rečemo, da smo se dotaknili in uresničili vseh dvanajst kompetenc za trajnostnost, obenem pa lahko tudi trdim, da je zavedanje posameznikov ob raziskovanju kompetenc in vključitvi v projekt doseglo na višji nivo.

Na podlagi novih pridobljenih znanj, v času trajanja projekta PCV, se je izboljšala kakovost neposrednega pedagoškega dela, kar smo merili z določenimi kazalniki (uveđene inovativne vsebine, metode dela, povečano število načrtovanih trajnostni vsebin, kakovostnejše vrednotenje itd.). Da pa bi dosegli zastavljeni dolgoročni učinek projekta *Opolnomočenje strokovnih delavcev na področju VITR – vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj* (s strokovnimi usposabljanji in dvigom ravni pedagoškega dela), je treba ta nivo novega znanja vzdrževati.

Projekt se je resda iztekel, a s številnimi aktivnostmi bomo nadaljevali. Smo na dobri poti k spreminjanju v prvi vrsti sebe in tako nam bodo z vzgledom sledili tudi naši najmlajši, njim pa seveda z roko v roki njihovi starši in vsa okolica.

Cilje, ki smo si jih zastavili v okviru projekta, smo v večji meri uresničili, pridobili smo ogromno znanja, novih spoznanj, tehnik, ki smo jih prenašali ne le na otroke, temveč na celoten tim našega vrtca, ki se je v projekt podal z zavedanjem, da lahko »z majhnimi koraki spreminjamo svet«, kot je bil tudi moto našega festivala. Skupaj gremo na novo pot, pot, ki bo tlakovana nekoliko drugače, a vendar se nekatera spoznanja, cilji in načrti nadaljujejo in izboljšujejo. Tako danes stopamo na pot sprememb za boljši in lepši jutri.

VIRI IN LITERATURA

- Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030 (2015). Združeni narodi. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- Bianchi, G., Pisiotis, U., in Cabrera, M. (2022). GreenComp – evropski okvir kompetenc za trajnostnost. Prevod: Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <https://www.zrss.si/pdf/greencomp.pdf>
- Kregar, S. (2023). Pomen vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenost*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Krek, J., in Metljak, M. (2011). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. <http://pefprints.pef.uni-lj.si/1195/>
- Subotić Levatić, T. (2022). Trajnost v luči optimizma, ki ga je sicer težko prepoznati. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju* 2/22. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Torkar, G. (2021). Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj. Slike in predmeti: komplet za aktivno učenje in poučevanje – teoretični del. *Trajnostni razvoj v šoli in vrtcu* 4(1), 33–42. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.